

Бортун Микола Іванович, викладач відділу підготовки прокурорів з нагляду за додержанням законів органами, які проводять оперативно-розшукову діяльність, дізнання та досудове слідство, Національної академії прокуратури України, кандидат юридичних наук

ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОДІЇ СЛІДЧОГО, ПРОКУРОРА, СЛІДЧОГО СУДДІ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ В МЕЖАХ ВИМОГ СТ. 290 КПК УКРАЇНИ

Одною з форм закінчення досудового розслідування у кримінальному провадженні є звернення слідчого за погодженням з прокурором або прокурора до суду з обвинувальним актом, клопотанням про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру.

Виконуючи вимоги ст. 290 КПК України, прокурор або слідчий за його дорученням зобов'язаний повідомити підозрюваному, його захиснику, законному представнику та захиснику особи, стосовно якої передбачено застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру, про завершення досудового розслідування та надання доступу до матеріалів досудового розслідування (ч. 1 ст. 290 КПК України). Цим діям передують рішення прокурора про те, що зібрані під час досудового розслідування докази є достатніми для складання обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру. Запровадивши інститут слідчого судді в КПК України, законодавець не визначив його місце в системі державних органів, які мають забезпечувати виконання основних завдань кримінального судочинства, створивши певні прогалини щодо його діяльності у забезпеченні швидкого, повного та неупередженого розслідування і судового розгляду кримінальних проваджень. З одного боку, слідчий суддя на стадії досудового розслідування не є стороною кримінального провадження і не бере участь у процесі доказування, а з іншого – здійснює судовий контроль за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб у кримінальному провадженні, наділений правом, відповідно до ст. 303 КПК України, визначати необхідність проведення конкретних слідчих (розшукових) дій, що певним чином впливає на визначення обсягу обвинувачення в кримінальному провадженні.

Таким чином, важливим є вирішення питань, пов'язаних з визначенням форми діяльності усіх учасників кримінального провадження, які наділені власними повноваженнями. Науковці визначають таку форму, як взаємодія.

З огляду на це, взаємодія – це процес безпосереднього або опосередкованого впливу об'єктів (суб'єктів) один на одного, який породжує їхні взаємозумовленість та зв'язок [1, с. 261]. У межах кримінального провадження ключовим критерієм визначення суті взаємодії відокремлених повноважень суб'єкта кримінально-правових правовідносин.

Отже, характер взаємодії слідчого, прокурора, слідчого судді в межах кримінального провадження визначається наявністю і змістом повноважень, визначених КПК України.

Повноваження слідчого, прокурора на стадії виконання вимог ст. 290 КПК України органічно поєднані з їх обов'язками і направлені на забезпечення прав і свобод учасників кримінального провадження. Варто зазначити, що ці повноваження передбачені в ст. 290 КПК України, а отже, спосіб їх забезпечення повинен визначатися правильним тлумаченням їх обсягу.

Аналіз ст. 290 КПК України свідчить про те, що обсяг обвинувачення, яке прокурор буде підтримувати в суді, доводячи вину особи у вчиненні кримінального правопорушення, визначає саме прокурор, на відміну від КПК України 1960 року. Тому, повідомивши підозрюваного про завершення досудового слідства, прокурор підсумовує подальшу діяльність, яка пов'язана з збором доказів у кримінальному провадженні. На відміну від КПК України 1960 року, КПК України 2012 року не містить положення про можливість відновлення досудового слідства окрім ст. 282 КПК України, але положення цієї статті стосуються лише питань відновлення досудового слідства після його зупинення. Приймаючи рішення про завершення досудового розслідування, прокурор згідно з ст. 110 ч. 3 КПК України, має винести постанову, оскільки воно є процесуальним рішенням і тягне за собою настання певних правовідносин. За наявності такого рішення будь-які подальші слідчі (розшукові) дії проводити не можна.

На практиці є непоодинокими випадки, коли під час виконання ст. 290 КПК України слідчий суддя приймає до розгляду в порядку п. 7 ч. 1 ст. 303 КПК України скарги від певних учасників кримінального провадження на необхідність проведення окремих слідчих (розшукових) дій (наприклад, допиту свідків тощо). Такі рішення слідчого судді є обов'язковими для прокурора та слідчого. У разі порушення закону вони мають відновлювати досудове розслідування з метою виконання рішення слідчого судді, що породжує не лише тяганину в розслідуванні кримінальних правопорушень, а й створює корупційні ризики. На нашу думку, слідчий суддя, приймаючи рішення про необхідність проведення слідчих дій під час виконання вимог ст. 290 КПК України перевищує свої повноваження, оскільки, відповідно до ст. 9 ч. 2 КПК України, лише прокурор, керівник органу досудового розслідування, слідчий зобов'язані всебічно, повно і неупереджено дослідити обставини кримінального провадження, виявити обставини, що викривають або виправдовують підозрюваного, обвинуваченого, а також обставини, що пом'якшують чи обтяжують його покарання, надати їм належну правову оцінку та забезпечити прийняття законних і неупереджених процесуальних рішень.

Таким чином, слід визнати, що питання правового врегулювання взаємодії слідчого, прокурора, слідчого судді в кримінальному провадженні під час виконання вимог ст. 290 КПК України потребують коригування шляхом внесення відповідних змін до чинного КПК України з метою конкретизації повноважень кожного, відповідно до їх функціональних завдань у кримінальному провадженні. Окрім цього, необхідно виключити право слідчого судді виконувати п. 7 ч. 1 ст. 303 КПК України під час виконання вимог ст. 290 КПК України.

Список використаних джерел

1. Кожушко С. Взаємодія як філософське й психологічне поняття / С. Кожушко // [Освіта регіону](#). – 2013. – № 4. – С. 261–263.